

Hvad skal vi med Forsvaret?

Det danske Forsvar er i dag engageret i operationer over hele verden, men prisen for det har været høj og der skal på ny skæres. Men i en tid hvor radikale besparelser på forsvarsbudgettet bliver drøftet kunne det være en ide at genoverveje hvad de danske væbnede styrker også fremover skal være forberedt på.

**Af cand.mag. i historie Robert Petersen
Publiceret i Berlingske Tidende 19. juni 2010**

Det danske Forsvar fattes – endnu engang – penge. Tilbage i maj blev nervøse politikere på Christiansborg konfronteret med, at Forsvaret havde et hul på tre mia. kroner i sit budget i de næste par år (vel at mærke efter, at de danske væbnede styrker ved forsvarsforliget sidste år fik tildelt en merbevilling på 3.5 mia. kroner frem til 2015). Mankoen blev ganske vist kraftig reduceret, da Forsvarskommandoen meddelte, at der var blevet begået en regnefejl og at hullet ”kun” var på 1,7 mia. kroner, men det er stadigvæk et stort hul og som det fremgår, har Forsvaret indtil videre ikke ligefrem imponeret med sit økonomiske overblik.

Et overordnet spørgsmål når vi sandsynligvis snart igen vil se nedskæringer er hvad vi egentlig skal med det danske Forsvar? Ved første øjekast er det et temmelig meningsløst spørgsmål, da Forsvaret – som navnet antyder – primært skal forsvare Danmark. Men fraværet af en direkte militær trussel mod Danmark har siden Den Kolde Krigs afslutning i 1989 betydet, at bekæmpelsen af indirekte trusler i først Europa og siden over hele verden med brug af danske soldater er blevet prioriteret højere end det hjemlige forsvar. Indirekte trusler er et gummi-begreb, der kan dække over hvad som helst lige fra terrorisme til sult og epidemier, som på en eller anden måde en dag kan komme til at true dansk sikkerhed. Selv et islandsk vulkanudbrud var for nylig til diskussion på et NATO-topmøde i Tallinn i Estland. Forsvarets internationale engagement er senest blevet bekræftet med Forsvarskommissionen i 2008-09, som reelt anbefalede at gøre hele verden til et dansk indsatsområde (fraregnet Antarktis, samt Nord- og Sydamerika) og som også anbefalede, at det danske Forsvar skulle være villig til at påtage sig allehånde opgaver lige fra konventionel krig til oprørsbekæmpelse a la Afghanistan og videre til mere traditionelle fredsbevarende og humanitære operationer. Det danske Forsvar skulle kort sagt alt og næsten overalt. Med den tankegang kan derfor ikke undre, at økonomien er skredet under Forsvaret og vil fortsætte med at skride.

Det er i sådan en situation fristende at søge efter en slags klarhed og prøve at se i krystalkuglen for at kunne regne ud hvad fremtidens behov vil være. Den seneste Forsvarskommission prøvede at gøre netop det og gættede på, at verden anno 2025 grundlæggende ville ligne verden anno 2009 med et dominerende USA, en fortsat globalisering og et dansk Forsvar, som fortsat ville være engageret verden over med alle tre værn, der skulle kunne løfte allehånde opgaver. Hvis det ligner et forsøg på at dele sol og vind lige er det næppe helt skudt ved siden af. Allerede længe før kommissionen afleverede sin beretning var der da også røster fremme – specielt fra Hæren – om at der burde prioriteres helt anderledes i lyset af, at danske landstyrker står for hovedparten af de internationale operationer. Rent faktisk er Hæren allerede i dag favoriseret i og med, at det aftager halvdelen af forsvarsbudgettet, mens Søværnet og Flyvevåbnet hver får femogtyve procent, men de internationale opgaver betyder ifølge officerer i Hæren, at balancen skal tippe yderligere til fordel for netop deres værn. Spørgsmålet er presserende fordi eksempelvis Flyvevåbnet står overfor at skulle anskaffe nye kampfly, som vil koste en formue at købe.

Det er ikke spor utænkeligt, at de nuværende og kommende pengækvaler vil medføre ændringer i fordelingen af ressourcer som efterlyst af Hæren, men faren er naturligvis, at der i den forbindelse vil blive truffet beslutninger, som senere vil blive bitterlig fortrudt. Det er således fuldstændig

korrekt, at de seneste års internationale operationer primært har tynget Hæren og medført udsendelsen af tusindvis af soldater til Irak og Afghanistan. Spørgsmålet er blot om det vil fortsætte. Når USA en dag har trukket sine styrker ud af Irak og Afghanistan er det mildest talt uklart hvorfor en amerikansk præsident – medmindre det forekommer tvingende nødvendigt – skulle indsætte landstyrker i en ny stor landkrig et sted i verden. USA vil også fremover bekæmpe terrorisme over hele kloden, men tendensen går lige nu hen imod brug af langtrækkende missiler affyret fra krigsskibe, luftbombardementer og indsættelse af specialstyrker til at indhente efterretninger og slå til i lynaktioner. Ikke storstilede invasioner som set i Irak og Afghanistan. Kort sagt vil der om få år være brug for netop de kapaciteter som særligt Søværnet og Flyvevåbnet råder over.

Det kan her være på sin plads at tage et par skridt videre i denne analyse: Den grundlæggende tendens i international politik vil i de næste par år være USA's gradvise fald som den dominerende supermagt til mere og mere at blive en stormagt med en vis global rækkevidde. Udviklingen er allerede synlig i dag og det kan foregå gradvist og uden den store dramatik hen over flere år, men det kan også ske brat som det sovjetiske kollaps i 1989-91. Vi behøver en forsvarspolitik som kan tage højde for denne udvikling og som ikke entydig satser på, at USA i al evighed vil være der for Danmark. Det er eksempelvis uklart hvad enden på *Pax Americana* og skabelsen af en multipolar verden vil betyde for eksempelvis EU-samarbejdet. Vil vi opleve rejsningen af en europæisk superstat i lyset af finanskrisen eller ser vi i disse dage begyndelsen til enden for visionen om et fælles Europa? Hvad vil vi eksempelvis stille op hvis NATO og EU enten bryder sammen eller udhules og et stort land som Tyskland søger at fremme sin egen sikkerhed ved at indgå i et fuldbyrdet partnerskab med Rusland? En anden ukendt joker er teorien om de menneskeskabte klimaændringer – hvis det er korrekt at vi mennesker opvarmer kloden i katastrofal grad vil det dels kunne føre til en voksende kamp om svindende natur-ressourcer (rent vand, olie, gas og dyrkbart jord) og dels føre til skabelsen af nye diktatoriske bevægelser, som vil undsige demokratiet og forlange den totale magt for at bringe samfundet i demografisk og økologisk balance. Det kan virke ekstremt pessimistisk indtil det tages i betragtning, at nogle klimaforskere hævder, at den globale opvarmning vil medføre, at havet vil stige med 75 meter. Hvis det ikke kan medføre krav om at tilsidesætte demokratiets langsomme beslutningsproces er der næppe noget som kan.

Som det fremgår, er der mange mulige fremtidsscenarioer og de fremførte synspunkter bør ikke tages for mere end hvad de er. Pointen er, at vi behøver et militær som kan være forberedt på disse ændringer og fortsat beskytte det danske samfund. Dansk forsvarspolitik svinger i disse år mellem *Skylla* og *Charybdis* – mellem et håbløst ambitiøst mål om at ville være verdens politibetjent og et meget snævert mål om at favorisere Hæren på bekostning af de to andre værn så det kan vinde krigen i Helmand-provinsen i Afghanistan. Et eller andet sted midt imellem gemmer der sig nøglen til at føre en forsvarspolitik, som også vil gøre det muligt for det danske samfund at overleve og trives i det 21. århundrede.